

DR. SZILVAY GÉZA

SZÍNES HÚROK / COLOUR-STRINGS

Leopold Mozart nagyírú hegedűiskolája (1756) óta gazdag és jelentős irodalma lett a hegedű-pedagógiának. A hangszer alapfokú oktatásának kiadványai is szép számmal jelentek meg. Többségük hasznos, sikeres tananyag.

Miért van hát szükség újabb és újabb iskolák szerkesztésére, kiadására hisz a vonóshangszerek évszázadok óta tulajdonképpen változatlanok? Miért dolgozik buzgón egy lelkes művész - pedagógus csoport Finnországban immáron több

évtizedes tapasztalattal a művészeti nevelés megújulásán? S miért érdekelheti ez a törekvés a magyar kollégát?

A sors Finnországban nyitott teret számunkra (fivéremmel együtt, aki a Kodály koncepcióra épített „Színes húrok” módszer gondolkaiskola részét dolgozta ki.)

A csupán egy vagy két évre tervezett vendégtanárkodásból hosszú, közel félévszázados életmű lett.

1971 szeptemberében több mint hatvan óvodás és alsó tagozatos korú kisdíák hegedű tanítását bízták rám. A finn nyelv ismeretének teljes hiányában szinte csakis az előjátéokra és annak imitálására szorítkozhattak az első órák. A hangszer-tanítás kizárólagosan utánzás-központúsága azonban rendkívülien leszűkíti, és tulajdonképpen elszegényíti a művészeti nevelést. Ez akkor még nem tudatosodott bennem, de fejlődésre szomjasan, szorgalmasan látogattam a különböző hangszer pedagógiai kurzusokat és ismerkedtem az akkori nyugat európai tananyagokkal: Orff-, Suzuki- és Rolland-iskolákkal.

S mint aki aranyat keres, de gyémántra lel, ezen tanfolyamok során ébredtem arra, hogy micsoda teljes látókörű zenei nevelési rendszert hagyott ránk örökül Kodály Zoltán. A világ zene történetében példa nélküli, páratlan a munkássága. Még sohasem adott zeneszerző-óriás ennyi figyelmet, energiát, mesterművet gyermekeknek, mint Ő.

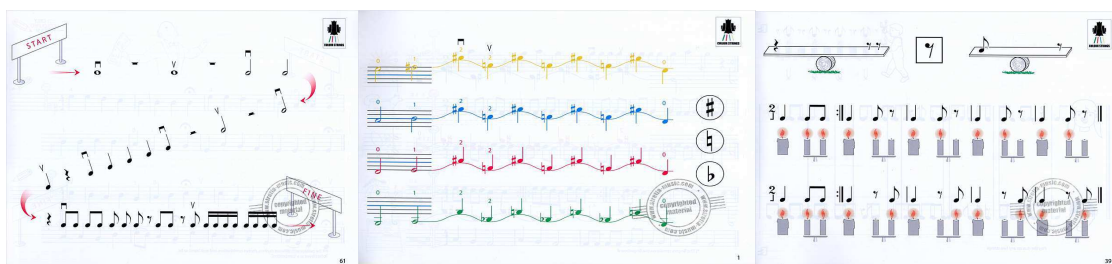
Kodály nevelés-központúságát tehetséges művészgárda gyarapította s vitte hazai és nemzetközi sikerre, az iskolai zeneoktatás a szolfézstanítás és a kórus-világ örömére. A hangszeres oktatás azonban még Kodály életében sem igazán tudta kihasználni a módszer adta lehetőségeket.

A kodályi gondolatok hangszerre való átültetésének vágya, a gyermekek iránt érzett szeretet és felelősség, valamint a verbális kommunikáció hiánya, – mint kényszer – motiválták és ösztönözték a „Színes húrok” hangszeroktatás létrejöttét. A színes, képes, a gyermekeket vonzó, nem csak oktatni, de nevelni

is kívánó hegedűiskola első oldalai ekkor készültek. Nem nyomtatásra, s csupán magán használatra, legfeljebb sokszorosításra a tanár kollégák számára íródtak, rajzolódtak a hangjegyek. Az eredmények mindenkit megleptek. A 70-es évek végén növendékeink már teljes jogú résztvevői voltak a finn és skandináv zenei életnek és a különböző nemzetközi szervezetek (NMPU, ISME, ESTA, ASTA, AUSTA, IKS) és mindezek nemzeti tagozatai rendszeresen hívták növendékeinket demonstrációkra, hangversenyekre. A média is felfigyelt tevékenységünkre, valamint oly fontos személyiségek, mint Max Rostal, Yehudi Menuhin, Michael Frischenschlager, Christopher Bunting egyengették a kodályi gondolatok hangszeresített megvalósításának nemzetközi útját. A zenei hallást fejlesztő, hangszertechnikát csiszoló, zenei értelmet megvilágosító, valamint érzelmeket nemesítő, mindezeket egy időben gondozó hangszeriskola a 80-as években napvilágot látott nyomtatásban is.

Magyarországon Kodály életében a hallásfejlesztést az ének- és szolfézs tanárok végezték. A hangszer tradicionális módon kiváló személyiségek oktatták. Ezek az órák voltak hivatva zenei műveltséget adni gyermekeinknek és a rendszeres együttműködés az érzelmeket gazdagította. Mindez azonban igen fejlett zeneiskolai hálózatot, általános, országra kiterjedő, felelősségteljes tantervet feltételezett és ez akkor Magyarországon adott volt. A legtöbb európai ország e feltételekkel azonban nem rendelkezett és a hangszeres tanárnak, igen gyakran magántanárként, egyedül kellett a fenti elvárásokat tartalommal megtöltenie. A „Színes húrok” hegedű- és gordonkaiskola ezeket a tanárokat is segítette, segíti a megvalósításban.

Zenei hallásfejlesztés

G. Szilvay: Violin ABC Book D, Viol ([Stretta Music](#))

A hangszeriskolát hallásfejlesztő mesék készítik elő. Színes képeskönyvek és a hozzájuk tartozó játékos feladatok zenekedvelő légkört kívánnak teremteni családi otthonban, óvodában és mindenütt, ahol gyermekek cseperednek. A gyermekdalok biton, triton dallamokkal kezdődnek és a pentatoniáig majd pedig

a tetra-, penta- és hexakordokon át jutnak el a diatóniáig. A hangköz- és ritmistanítás sorrendje a kodályi elveket rendszerező Bárdos György nyomdokain halad. Amennyiben a családban, avagy óvodában nem lenne tiszta hangú énekes, a mesekönyveket kísérő CD-ken vonzóan és kiválóan éneklő, szolmizáló és ritmust tapsoló gyermekek biztosítják a pontos intonálást. A relatív szolmizáció természetes és elengedhetetlen része a tanításnak. A rendszeres transzponálás már az énekléssel kezdődik és a hangszeren folytatódik.

A hangszer

A gyermekszoba vagy óvoda zenei meséinek gyermekdallamai a hangszeriskolában változatlanul jelennek meg. Rögzítésük, a kottaírás színesen tárul a gyermek elé. E színes hangjegyek fokozzák és fenntartják az érdeklődést és maradandóvá mélyítik azt. A hangszeriskola minden fejezete mindég csupán egyetlen technikai, teóriai újdonságot mutat be és azt gyakoroltatja. A hangszer alapfokú tanításának történetében eddig még nem használt, több-ujjas balkéz pizzicato, az úgynevezett számozott pizzicato készíti elő a billentést. A tiszta billentés bebiztosítására, vagyis az intonálásra szintén tanítástechnikai újdonság, a természetes üveghangok rendszeres használata szolgál. A könnyű ritmusú gyermekdalok először vonalrendszer nélkül, majd egy- és két vonalrendszerben íródnak. Az ötvonalas rendszert fokozatosan vezetjük be. A kottaolvasás a hangszeroktatás szerves része.

Szilvay Géza tanít (hankofestival.fi)

A természetes üveghangokat puhán érintő ujjmozgások fokozatosan billentéssé változnak. A vonót egész hosszában „varázsecsetként” használja a gyermek, ahol a gyakori flageolettek a vonóhúzást kedvezően fejlesztik.

A transzponálás biztosítja a laza balkéz hüvelykujj mozgását és a hozzá kapcsolódó korai fekvésváltást, illetve fekvésben való játékot és a majdani vibrátót is kedvezően befolyásolja.

A tanítás egyéni, de a magánórákat hetenkénti csoportos foglalkozás egészíti ki, mely az együttműködés lehetőségét teremti meg. A dallamok többsége magyar-, finn- és európai népdal, de a gyermek zenei anyanyelvét biztosítandó, minden metodikai egység üres oldalakkal zárul, melyeket a hangszeres tanárnak kell a növendék anyanyelvének megfelelő dallamanyaggal kitöltenie. A tanár ezáltal szerzőtárssá válik, a gyermek pedig az oly fontos nemzeti és regionális identitásban fog erősödni.

Zeneelmélet

A teóriai fogalmak legtöbbje vizualizálva magyaráz. Az előjegyzés például módosítójel-kölcsonzó, a kereszt létraként mutatkozik be, a prím hangközt ikrek, az enharmóniát pedig fiú-leány ikerpár szimbolizálja. A hangértékek egymáshoz való viszonyát a mérleghinta, az augmentációt a nagyító lencse és a 6/8 ütemjelzés kettőben való játékát virágok teszik érthetővé. Az alla breve tanítása „csokoládékóstolóval” összekötött, és sorolhatnánk tovább a példákat, de félő, hogy a pedáns tanításhoz szokott professzor fejcsóválva hagyja abba a cikk olvasását. Igaza is lehet, hisz mindez érthetővé csak akkor válik, ha egyszer hangszerrel a kezében felfedező útra indul a „Színes húrok” birodalmába. A szemléltetett tanítás ténylegesen egyfajta zene országba csábítja a gyermeket és a hangszeres tanár egyben művészeti idegenvezető feladatokat is végez.

Fentiek eredményességét, – ha bizonyítani kellene – több generáció kiváló szólista, kamaraegyüttes, zenekari muzsikus, pedagógus képzésével tudnánk igazolni.

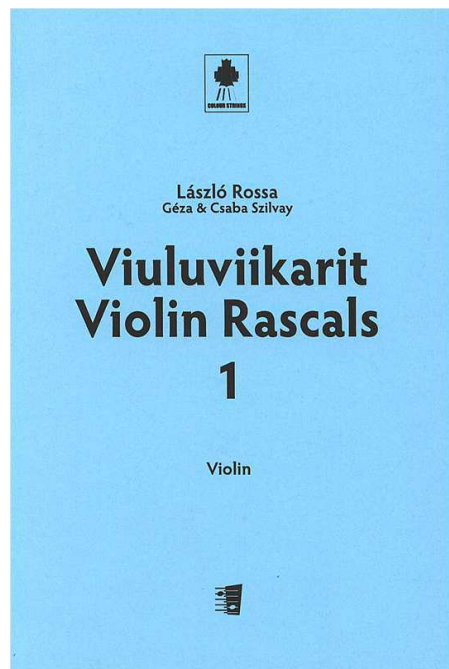
Nehézséget jelent és kérdéses, vajon eleget tettünk-e a talán legfontosabb elvárásnak, felhasználtuk-e a zenét, a hangszer az értékes érzelmek fejlesztésére és a negatívak háttérbe szorítására. Neveltük is a gyermeket? Valóban nemesít a klasszikus zene aktív művelése?

Amikor növendékeink hangversenyeit, avagy 31 lemezfelvételét, közel száz TV műsorát, a vonós zeneirodalom gyöngyszemeinek színvonalas tolmácsolását hallgatjuk, akkor – remélhetőleg – mindenki számára nyilvánvalóvá válik, hogy nevelésünk is sikeres volt, hiszen csak a jóakarató fiatalok muzsikálhatnak ily tiszta szívvel, odaadással, lelkesedéssel.

Szilvay Csaba, Rossa László és dr. Szilvay Géza

Ezt azonban mi, hangszeres tanárok egyedül nem érhattük volna el. A hangszeriskolák népszerűsége bizonyára jóval korlátozottabb lett volna Rossa László zeneszerzői tevékenysége nélkül. Minden bizonnyal mondhatjuk, hogy az ifjúság számára írt duók, triók, kvartettek, szonáták és zenekari művei maradandóan dicsérik s beírják nevét a vonós hangszeres tanulók érték-világába!

4

Hyttysen ja sammakon taistelu
The Duel of Mr. Mosquito and Mr. Frog

Sov. - arr. L. Rossa

Musical score for 'The Duel of Mr. Mosquito and Mr. Frog'. The score is in 4/4 time and consists of several staves. The first staff is a whole rest for 9 measures. The second staff features a mosquito illustration and includes markings for 'flag. 4/0', 'gliss. (trém. ad lib.)', and dynamics 'p' and 'f'. The third staff has a '3' above it and 'p' below. The fourth staff has a '4' above it and 'pizz.' below. The fifth staff includes 'arco', 'flag.', and 'gliss. (trém. ad lib.)' markings. A circular watermark for 'STRETTA MUSIC.COM' is visible over the score.

*) Jousi hyppii vapaasti kielellä (maakitaan sammakon hyppyjä).
The bow to bounce freely on the string (in imitation of a frog jumping).

Original melodies by Zoltan Kodaly
© Copyright 1941, 1972 by Boosey & Co. Ltd for the world
including Hungary, Poland, Romania, The Czech Republic,
Slovakia, Bulgaria, Albania, China and the territories of
the former Yugoslavia and the former USSR.

5

Pienen veturin aamu
A Little Engine's Morning Run

Sov. - arr. L. Rossa

Musical score for 'A Little Engine's Morning Run'. The score is in 4/4 time and consists of several staves. The first staff starts with a 'f' dynamic and a 'flag. 4/0' marking. The second staff has a '6' above it and 'Lento' above the staff. The third staff has 'espr.' below it. The fourth staff has 'accel. poco a poco' above it and 'f' below. The fifth and sixth staves continue the melody. A circular watermark for 'STRETTA MUSIC.COM' is visible over the score.

© 2008 Ferruccio Gebertini Oy, Helsinki

10

„A gyermekeknek csak a legjobbat!” elvet valló zeneszerző csodálatos színekkel, karakterekkel, zenei ötletekkel ajándékozza és lepi meg az előadót és hallgatót egyaránt. Az igényesen hangszerelt, szépséges, avagy izgalmas darabok a gyermekjátékost is gyönyörködtetik, sőt áhítatba is ejthetik. Az áhítat állapotában lelki rés nyílhat a gyermekben és képes lesz befogadni a felelősségteljes szülő, pedagógus tanácsát, figyelmeztetését, intését, aggodalmát, vagyis nevelését.

Korunk iskolája mindjobban kizárólagosan oktatásközpontúvá válik és a nevelést a szülőkre hárítja. A szülők viszont a kenyérkeresés egyre nehezebb napszámosává válva, mind kevésbé tudják ellátni az anyai és atyai kötelességeiket. Fogyasztási cikkekkel próbálja egyensúlyozni az egészséges családi légkör, meghittség hiányát. A média azonban rombolóan már a család intézményét is célba vette. A hírközlés segítségével az üzleti világ éberén várja és lesi a lehetőséget fogyasztóvá, vásárlóvá alacsonyítani szülőt, gyermeket, ifjút, iskolát, sőt már az óvodát is. Érzelmi nevelés, lelkiismeret gondozás és hit perifériára szorítva, lekicsinylően kommentáltatik a képernyőn, és a rádióban is.

A „Színes húrok” gyermek- és családközpontú tanítási filozófia

Vissza kíván térni a kodályi gondolatokhoz, a gyermek és ifjúság zenén keresztül való nevelésével az igazi, maradandó értékek tiszteletét, a másik embert figyelembe vevő „lelki zöldek” feladatát vállalva, hívja munkatársnak a hasonló gondolkodásúakat!

Dr. Szilvay Géza (Budapest, 1943. IX. 13.) hegedűművész és **Szilvay Csaba** (Budapest, 1941. IX. 5.) csellóművész 1971-ben Finnországban óvodás és alsó tagozatos kisdíákok tanítását vállalták. A Kodályi gondolatokat hangszeres oktatásra átültetve páratlan, és világszerte ismert módszert dolgoztak ki Színes Húrok néven. A Kelet-Helsinki Zeneintézet Prof. Szilvay Géza vezetésével húsz év alatt kifejlesztette saját módszerét. Hegedűre, mélyhegedűre és csellóra az alapoktól egészen felsőfokig felépítették oktatási rendszerüket, melyet világszerte eredményesen és sikeresen alkalmaznak.

Szilvay Géza finnországi kitüntetése (Judit Mäkinen):

<http://www.parlando.hu/2018/2018-5/Finnország.htm>

(Skandináv Zenepedagógus Társaság, Nemzetközi Zenepedagógiai Társaság, Európai Vonóstanárok Szövetsége, Amerikai Vonóstanárok Szövetsége, Ausztráliai Vonóstanárok Szövetsége, Nemzetközi Kodály Társaság)